

О. А. Сметанюк
М.В. Бойко
О.Ю. Заливанський

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРІВ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Вінницький національний технічний університет

***Анотація.** Розглянуто теоретичні аспекти сутності поняття фінансові ресурси суб'єктів господарювання та їх класифікація за джерелами фінансування. Ефективність управління фінансовими ресурсами визначається низкою факторів, зокрема наявністю дієвих механізмів управління фінансами підприємства. Одним із способів удосконалення системи управління фінансами підприємства є оптимізування структури фінансування фінансових ресурсів, яка передбачає раціональне використання фінансових ресурсів та здійснює позитивний вплив на прибутковість підприємства.*

Ключові слова: фінанси підприємств, фінансові ресурси, управління фінансовими ресурсами, прибутковість, фінансова стратегія.

FEATURES OF FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES AT DOMESTIC ENTERPRISES

Vinnitsia National Technical University

***Abstract.** The theoretical aspects of the essence of the concept of financial resources of business entities and their classification by sources of financing are considered. The effectiveness of financial resource management is determined by a number of factors, in particular the presence of effective mechanisms for managing the enterprise's finances. One of the ways to improve the enterprise's financial management system is to optimize the structure of financing financial resources, which provides for the rational use of financial resources and has a positive impact on the profitability of the enterprise.*

Key words: enterprise finances, financial resources, financial resource management, profitability, financial strategy.

Вступ

У сучасних економічних умовах фінансові ресурси є ключовою категорією для функціонування будь-якого підприємства, що вимагає особливої уваги від керівництва. У процесі їх формування та використання важливо враховувати їхній поділ на власні, позичені та залучені ресурси, що дозволить забезпечити оптимальне співвідношення обсягів різних видів ресурсів, підтримувати прибутковість, платоспроможність, фінансову незалежність та достатню ділову активність підприємства. Ефективна діяльність підприємства та раціоналізація його фінансового механізму потребують комплексного управління всіма видами фінансових ресурсів. На

ефективність фінансового управління впливає низка чинників, зокрема наявність дієвих механізмів регулювання фінансів. Одним із ключових напрямів вдосконалення фінансового управління є розробка фінансової стратегії, що забезпечує раціональне використання ресурсів та сприяє підвищенню прибутковості підприємства.

Проблематика управління фінансовими ресурсами підприємств є предметом численних наукових досліджень, як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Це свідчить про її достатньо ґрунтовне висвітлення у науковій літературі. Результати цих досліджень представлено в багатьох академічних публікаціях, серед яких варто відзначити роботи як індивідуальних авторів, так і колективів дослідників, зокрема: В. В. Бугаса та А. А. Ковалю [1], О. Є. Гудзь та П. А. Стецюка [2], Т. О. Журавльової [3], Д. Мавлева та О. Лиса [4], Д. С. Поліщука [5], Пристемського О. С. та Ковальова В. В. [6] та інших.

Результати дослідження

Наразі багато вітчизняних підприємств стикаються з обмеженими фінансовими ресурсами, особливо в умовах кризової ситуації, спричиненої повномасштабною війною з росією. Це явище зумовлене низкою факторів: втратою власних коштів через нерентабельну діяльність, підвищеним рівнем ризику, недостатньою координацією податкової системи, зростанням інфляції та високою вартістю залучених зовнішніх ресурсів. Дефіцит фінансових ресурсів негативно впливає на господарську діяльність підприємств, що призводить до низьких фінансових результатів.

На думку Пристемського О. С. та Ковальова В. В. [6] «фінансові ресурси є фундаментальним поняттям фінансів підприємств». Автори підкреслюють, що існує велика кількість визначень «фінансові ресурси», але не існує однієї точки зору, на це поняття, серед учених-економістів. Специфіку функціонування сучасного фінансового ринку, напрямки розвитку та багатогранність його форм багато в чому визначають різновиди фінансових ресурсів.

При визначенні змісту та сутності фінансових ресурсів слід враховувати кілька важливих аспектів: по-перше, фінансові ресурси є складовою виробничих відносин, що відбуваються в суспільстві; по-друге, їх формування та використання здійснюється в процесі фінансових відносин між різними ланками фінансової системи; по-третє, усі ресурси, включаючи фінансові, використовуються суб'єктами господарювання для досягнення поставлених цілей.

Фінансові ресурси виступають об'єктом управління як у межах фінансової діяльності підприємств, так і в контексті їх фінансово-господарської діяльності. Класифікація фінансових ресурсів здійснюється на основі певних критеріїв, які повинні мати вагоме значення та відображати механізм їх функціонування. Водночас, походження та структура фінансових ресурсів відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності підприємства. Достатні фінансові ресурси дозволяють підтримувати безперервність господарської діяльності, а їх ефективний розподіл сприяє зростанню прибутковості, покращенню управління та зміцненню платоспроможності компанії.

Економісти розробляють класифікацію фінансових ресурсів відповідно до визначених ознак, які вважають ключовими. У рамках дослідження фінансові ресурси було класифіковано, відповідно до джерел їхнього формування, на власні, позичені та залучені (рис. 1), та з'ясовано, що управління фінансовими ресурсами є систематичною та цілеспрямованою діяльністю, що охоплює процеси ідентифікування, оптимального накопичення та ефективного використання усіх фінансових ресурсів з метою забезпечення потреб виробничо-господарської діяльності підприємства та досягнення його стабільного та позитивного фінансового стану. Впровадження процесно-структурованого підходу до управління фінансовими ресурсами підприємства варто розглядати як конкретну функцію менеджменту, що реалізовується згідно з класичною послідовністю етапів управління (виконання функцій управління, формування методів управління та розробку управлінських рішень). Водночас кожний етап характеризується конкретною змістовою структурою відповідно до специфіки діяльності суб'єктів господарювання.

За способом формування та джерелами фінансових ресурсів підприємств розгляд їх створення має значення для визначення межі функціонування фінансових ресурсів у зв'язку з напрямками їх використання незважаючи на те, що й на сьогодні в економічній науці немає єдності щодо сутності фінансових ресурсів.

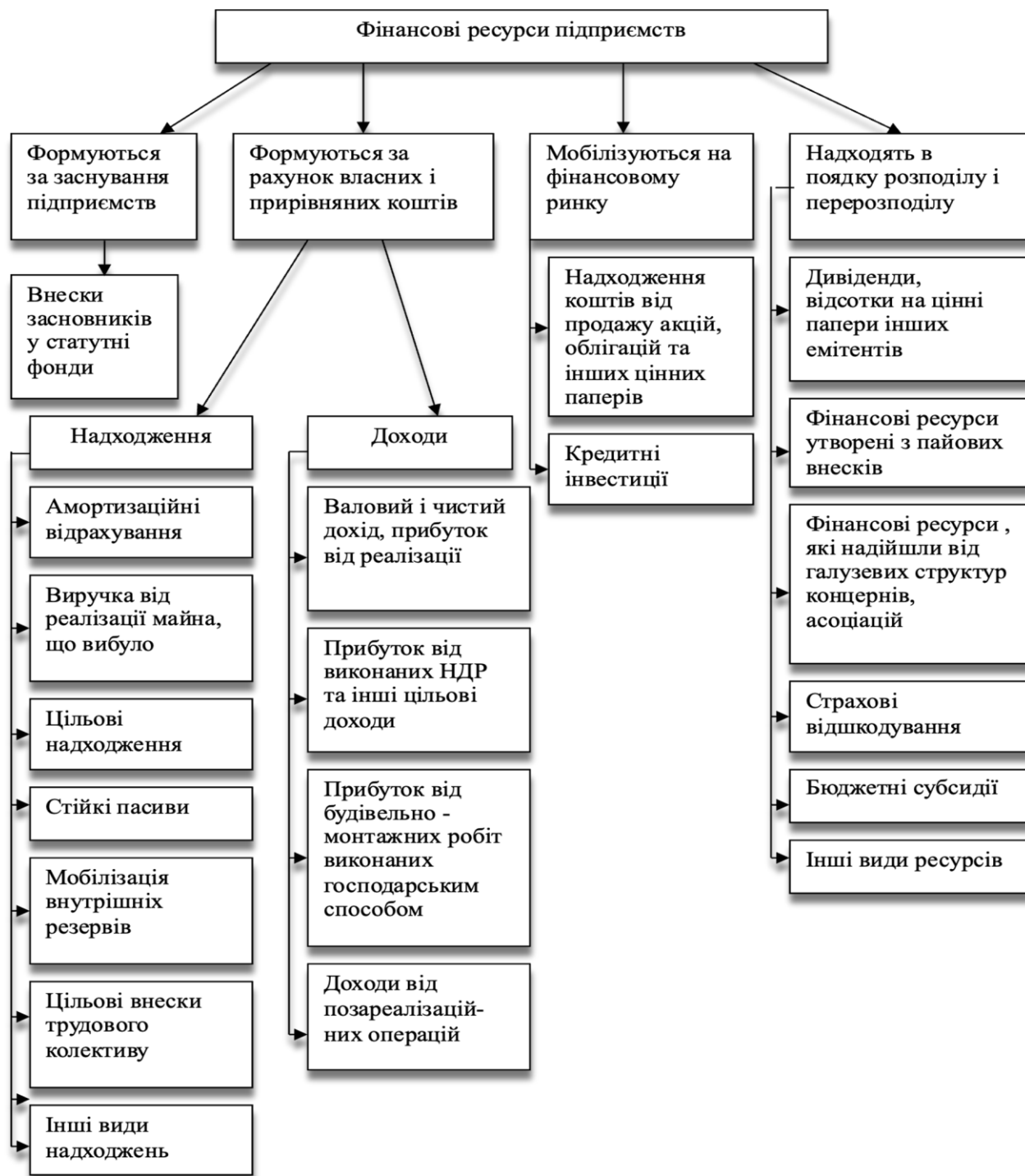

Рис. 1 - Формування фінансових ресурсів підприємств (складено авторами на основі [4-6])

З рис.1 видно, що фінансові ресурси суб'єктів господарювання за способом формування поділяються на такі:

- ресурси, що створювались за рахунок внесків засновників у статутний фонд, тобто при заснуванні підприємства;
- ресурси, що створені за рахунок надходжень, доходів і прибутку, тобто за рахунок власних коштів;
- ресурси, які мобілізувалися на фінансовому ринку (акції, кошти інвесторів, цінні папери, облігації, кредити);
- ресурси, що надійшли у порядку розподілу грошових надходжень (відсотки, доходи на пайові внески, дивіденди, страхові відшкодування, дотації, бюджетні субсидії).

На сучасному етапі економічного розвитку джерела формування фінансових ресурсів підприємств характеризуються нестабільністю. Брак власного капіталу суттєво впливає на їх господарську діяльність, а його розподіл часто не відповідає оптимальним параметрам, що може призводити до збільшення або дефіциту запасів. В умовах економічної невизначеності питання оптимізації джерел фінансування підприємств набуває особливої актуальності.

Висновки

Таким чином, основними характеристиками грошових коштів, що визначають фінансові ресурси як матеріальну основу функціонування фінансів суб'єктів господарювання, є їхнє походження та право підприємства вільно розпоряджатися ними без обмежень. За джерелами формування фінансові ресурси підприємств поділяються на сукупність власного, позичкового та залученого капіталу, що спрямовується на формування активів та забезпечення господарської діяльності підприємства. Власний, позичковий і залучений капітал одночасно виступають зобов'язаннями перед власниками та беруть участь у фінансуванні активів компанії.

Управління формуванням капіталу підприємства передбачає пошук достатніх джерел фінансових ресурсів для забезпечення стабільної діяльності з бажаним рівнем прибутковості, а також їхню диференціацію за вартістю залучення. Раціональна структура капіталу передбачає оптимальне співвідношення власних, залучених і запозичених коштів, що сприяє мінімізації вартості залучення та максимізації рентабельності. Важливим фактором є підтримка прийняттого рівня коефіцієнтів автономії та фінансової стійкості, зокрема, управління структурою капіталу має на меті зниження витрат на залучення фінансових ресурсів та підвищення ефективності їх використання, що забезпечує максимальну фінансову віддачу співвласникам підприємства та сприяє довгостроковому зростанню його вартості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бугас В. В., Коваль А. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 19. С. 32–34.
2. Гудзь О. Є., Стецюк П. А. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. Т. 1. № 32. С. 330–340. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/2892>
3. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42–45. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4535&i=7>
4. Мавлева, Д., Лиса, О. Удосконалення управління фінансовими ресурсами з метою підвищення результативності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*, 2023 р. № 56 URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-52>
5. Поліщук Д. С. Напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємства у сучасних умовах. *Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць XII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції* (16 червня 2023 р.). Вінниця : Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. 431 с. С. 239–244. URL: http://www.vtei.com.ua/doc/2023/konf2707/zb_fin.pdf
6. Пристемський О. С., Ковальов В. В.. Дефініція та класифікація фінансових ресурсів суб'єктів господарювання. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*, 2023. №2(48) URL: <https://oj.tsatu.edu.ua/index.php/zbirnyk/article/view/603>

Сметанюк Олена Анатоліївна - доцент, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет; smetaniuk@vntu.vn.ua.

Бойко Марія Вікторівна - здобувач вищої освіти групи ЕК-216, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет; maryboiko2076065@gmail.com

Заливанський Олександр Юрійович – здобувач вищої освіти групи ЕК-216, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет; alexandr.zalivanskiy@gmail.com

Smetaniuk Olena - Associate Professor, PhD, Associate Professor on Department of Management, Marketing, and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Boiko Mariia - student of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Zalyvanskyi Oleksandr - student of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.